

Nota voor Burgemeester en Wethouders

Team: Inrichting en Beheer Leefomgeving

Onderwerp:

Bijdrage van de gemeente Deventer aan het groot onderhoud van de Lebuinuskkerk

Notagegevens

Bestuursorgaan	: B-en-W 11-07-2023
Notanummer	: 2023-644
Datum	: 11-07-2023
Programma	: 10b - Kunst, cultuur en erfgoed
Portefeuillehouder	: Wethouder Duursma,
Bijlage(n)	: Bijlage 1, Aanvraag Lebuinuskkerk (Brief aan B_W def 30-6-2021).pdf, Bijlage 2, Aanvraag Lebuinuskkerk (Brief aan B_W def 15-3-2022).pdf, Bijlage 4, Aanvraag Lebuinuskkerk (Begroting SEL 2023).pdf, Bijlage 5, Aanvraag Lebuinuskkerk (Begroting SEL 2024-2029).pdf, Bijlage 6, Aanvraag Lebuinuskkerk (Inspanningen om inkomsten te genereren tbv Lebuinuskkerk).pdf, Bijlage 7, Aanvraag Lebuinuskkerk (SIM 2024-2029 Lebuinuskkerk).pdf, Bijlage 8, Aanvraag Lebuinuskkerk (PIP 10 jaar begroting).pdf, Bijlage 9 Aanvraag Lebuinuskkerk (Persbericht V2) .pdf, Brief 3 Aanvraag Lebuinuskkerk (Brief aan B_W def 4-6-2023).docx.pdf

Parafering

05-07-2023: Programmamanager Kunst, cultuur en erfgoed13-07-2023: Wethouder13-07-2023: Wethouder

Agendering

* 05-07-2023: Gemeentesecretaris/algemeen directeur

Definitieve akkoord

13-07-2023

B & W d.d.: 11-07-2023

Besluit

1. Het verzoek van de Stichting Exploitatie Lebuinuskkerk om een bijdrage in het grootschalig onderhoud te honoreren en voor 2023 een eenmalige projectsubsidie van €50.000,- toe te kennen
2. Voor de periode 2024-2029 een jaarlijkse begrotingssubsidie van € 50.000,- in de begroting op te nemen
3. Deze middelen te dekken uit de hiervoor vanaf 2023 beschikbare structurele begrotingspost (E6.057.016) in Programma 10B kunst, cultuur en erfgoed

De nota en het besluit openbaar te maken

Inleiding

De stichting exploitatie Lebuinuskkerk heeft de gemeente Deventer in 2021 gevraagd om een bijdrage aan het groot onderhoud van de kerk. Deze middelen zijn in de eerste plaats bedoeld als cofinanciering voor de meerjarige SIM-subsidie (instandhoudingsregeling van het rijk).

In het coalitieakkoord is opgenomen dat "We onderzoeken of voor het behoud van grote monumentale en gezichtsbepalende panden extra geld of inzet nodig is, om

blijvend gebruik te garanderen". Hiervoor zijn in de begroting vanaf 2023 ook middelen beschikbaar gesteld. B&W heeft eerder besloten geen aparte regeling op te stellen en de aanvraag van de Lebuinuskkerk zelfstandig te behandelen.

Dit college voorstel behelst een jaarlijkse bijdrage in het onderhoud van de Lebuinuskkerk.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Langdurig behoud van de Lebuinuskkerk, een moeilijk te exploiteren maar zeer beeldbepalend monument, zodat deze kerk door de bevolking en bezoekers van Deventer ook in de toekomst kan worden gebruikt en bezocht.

Kader

- * Principieel religieus erfgoed (2015-002232).
- * Bestuursakkoord 2022-2026, Dichtbij, Betrokken & Bevlogen
- * Algemene Subsidieverordening gemeente Deventer

Betrokken partijen en participatie

Stichting Erfgoed Lebuinuskkerk. Het beheer van de kerk is ondergebracht in een separate stichting: De Stichting Exploitatie Lebuinuskkerk. Deze stichting heeft de uitdaging om te komen tot een sluitende exploitatie met veel inzet en enthousiasme opgepakt. De eerste bron van inkomsten van de stichting is de bijdrage van de kerkelijke gemeenschap voor de huur en het gebruik van het gebouw. Daarnaast komt er geld binnen door de kerk en toren (met de inzet van een groot aantal vrijwilligers) open te stellen voor bezoekers en door de kerk voor een breed scala aan evenementen te verhuren.

Argumenten voor en tegen

Voor

- Een structurele bijdrage draagt bij aan het behoud van beeldbepalende monumenten voor de toekomst zoals in het coalitieakkoord is benoemd.
- De Lebuinuskkerk is hét beeldbepalende icoon van Deventer met in onze gemeente onvergelijkbare cultuurhistorische en maatschappelijke waarde.
- De bijdrage is bedoeld als cofinanciering voor de SIM-aanvraag en wordt daarmee ingezet voor langjarig onderhoud. Consequent onderhoud voorkomt schade en hogere onderhoudskosten in de toekomst.
- Door de gemeentelijke bijdrage in te zetten als cofinanciering kan de investering als vliegwiel worden gebruikt.
- Een bijdrage aan de exploitatie van een monument door een passende gebruiker, kan toekomstige leegstand voorkomen.

Tegen

- Het toekennen van een gemeentelijke bijdrage zou kunnen leiden tot minder inzet van de eigenaar zelf. Uit de aanvraag van de Stichting blijkt echter duidelijk dat men in het verleden veel inzet heeft getoond om extra inkomsten te vergaren en ook in de toekomst hier zelf verantwoordelijkheid blijft nemen. Dit

vertrekpunt zal ook nadrukkelijk worden meegenomen in de subsidiebeschikking en daarmee ook in de subsidieverantwoording.

- Het betreft hier een kerkgebouw. Het financieel ondersteunen van kerken kan worden gezien als vermenging van kerk en staat. Mede daarom is in de principelijn religieus erfgoed vastgelegd dat verzoeken om financieel bij te dragen voor instandhouding van religieus erfgoed in principe met 'nee' beantwoord worden. Bij uitzondering kan het gemeentebestuur beslissen hiervan af te wijken, waarbij de legitimatie voor afwijking vooral gelegen is in de zeer hoge cultuurhistorische en maatschappelijke waarde van het erfgoed. Voor de Lebuinuskerk kan gesproken worden van zeer hoge cultuurhistorische en maatschappelijke waarde. Volledigheidshalve moet hierbij worden opgemerkt dat het verzoek van de Stichting Erfgoed Lebuinuskerk komt en niet van de kerkelijke gemeente. De Stichting Erfgoed Lebuinuskerk is een zelfstandige stichting gericht op het beheer van de kerk.
- Mogelijke precedentwerking/andere verzoeken om structurele subsidie. Omdat de doelstelling in het bestuursakkoord vrij breed is geformuleerd, maar de beschikbare middelen beperkt zijn, is het extra van belang een goede afweging te maken door de aanvraag te toetsen aan (vaste) criteria. De criteria en de uitkomst van deze toets zijn opgenomen onder aanpak en worden opgenomen in de subsidiebeschikking. Het aantal monumenten dat voldoet aan deze strikte criteria is beperkt maar een overvraag kan ook zeker niet worden uitgesloten.

Financiële consequenties en dekking

Als onderdeel van het collegeakkoord is € 100.000,- in de begroting van programma 10B Kunst, cultuur en erfgoed opgenomen. De aanvraag van de Stichting betreft € 50.000,-

Zowel de projectsubsidie voor 2023 alsook de begrotingssubsidie voor 2024-2029 wordt ten laste gebracht van deze begrotingspost.

Openbaarmaking en communicatie

Na het collegebesluit wordt een persbericht verzonden (zie bijlage).

De Stichting Erfgoed Lebuinuskerk wordt door middel van een brief geïnformeerd over het besluit van Burgemeester & Wethouders.

Aanpak en uitvoering

Toetsingscriteria

De doelstelling in het bestuursakkoord is vrij breed geformuleerd maar de beschikbare middelen zijn beperkt. Om een goede afweging te maken zijn een aantal criteria geformuleerd, waaraan de aanvraag is getoetst:

1. Aanvrager moet voldoende inzichtelijk maken dat een (andere) passende en sluitende exploitatie van het monument niet realiseerbaar is
> Dit blijkt duidelijk uit de aangeleverde meerjarenbegroting;
2. Aanvrager moet aantoonbaar voldoende inzet hebben getoond om te komen tot sluitende exploitatie
> Begroting en toelichting laten zien dat de Stichting zelf al zorgt voor veel

eigen inkomsten en zich in de toekomst blijkt inzetten op werven extra inkomsten;

3. Bij de aanvraag wordt een meerjarenbegroting gevoegd die inzicht geeft in het verwachte resultaat van de exploitatie gedurende de looptijd van de aanvraag
> De begroting geeft inzicht in de looptijd van de aanvraag;

4. Gebouw moet bijzondere cultuurhistorische waarde hebben en moeilijk kostendekkend te exploiteren zijn. Woonhuizen komen in principe niet in aanmerking
> Lebuinuskkerk staat op de lijst Top 100 van Nederlandse monumenten en heeft voor veel andere inwoners van Deventer een maatschappelijke waarde;

5. De aanvraag heeft betrekking op beeldbepalende rijks- en gemeentelijke monumenten van boven lokaal belang
> Zie hierboven;

6. Het gebouw is toegankelijk voor publiek of de aanvrager is bereid om het gedeeltelijk of op specifieke momenten toegankelijk te maken
> Lebuinuskkerk is een groot deel van het jaar te bezoeken;

7. De aanvraag heeft betrekking op de kosten van structureel onderhoud (niet op exploitatiekosten). Uitgangspunt is dat sprake is van een aanvraag die kan dienen als Cofinanciering voor een SIM-subsidie (of vergelijkbare regeling)
> Uit de begroting en aanvraag blijkt duidelijk dat de middelen worden ingezet als cofinanciering voor de SIM-aanvraag.

Uitvoering

De stukken bij de aanvraag bieden voldoende houvast voor positieve besluitvorming. Wel dienen voorafgaand aan de definitieve beschikking nog een aantal technische vragen te worden beantwoord en zullen nadere afspraken moeten worden gemaakt over de verantwoording van de kosten achteraf. Uitgangspunten zijn daarbij niet alleen contoleerbaarheid maar ook werkbaarheid en vertrouwen.

Voor 2023 wordt dit bedrag als projectsubsidie uitgekeerd ten laste van de begrotingspost. Hiervoor wordt een separate beschikking gemaakt. Op basis van de voorwaarden in de beschikking dient in 2024 verantwoording te worden afgelegd.

Voor de periode 2024-2029 wordt doormiddel van een raadsbesluit (bij begrotingsbehandeling) een begrotingssubsidie in de begroting opgenomen waardoor het geld voor de Lebuinuskkerk geormerkt wordt.

Voor 2024-2026 ontvangt de Stichting Erfgoed Lebuinuskkerk een meerjarige beschikking. Wel dienen de kosten jaarlijks te worden verantwoord op basis van een jaarrekening.

Voor 2027-2029 kan een nieuwe aanvraag worden ingediend. De middelen zijn al geormerkt in de begroting en blijven dus in principe beschikbaar.

RAADSMEDEDELING

Onderwerp	Bijdrage van de gemeente Deventer aan het groot onderhoud van de Lebuinuskerk		
Nummer	2023-644	Portefeuillehouder	Wethouder Duursma,
Team	DEV-IBL	Datum	11-07-2023

Inleiding

De stichting exploitatie Lebuinuskerk heeft de gemeente Deventer in 2021 gevraagd om een bijdrage aan het groot onderhoud van de kerk. Deze middelen zijn in de eerste plaats bedoeld als cofinanciering voor de meerjarige SIM-subsidie (instandhoudingsregeling van het rijk). In het coalitieakkoord is opgenomen dat "We onderzoeken of voor het behoud van grote monumentale en gezichtsbepalende panden extra geld of inzet nodig is, om blijvend gebruik te garanderen". Hiervoor zijn in de begroting vanaf 2023 ook middelen beschikbaar gesteld. B&W heeft eerder besloten geen aparte regeling op te stellen en de aanvraag van de Lebuinuskerk zelfstandig te behandelen. Het college heeft besloten tot een jaarlijkse bijdrage van € 50.000,- ten behoeve van het grootschalig onderhoud. In deze nota wordt de raad hierover geïnformeerd.

Kader

- * Principelijn religieus erfgoed (2015-002232).
- * Bestuursakkoord 2022-2026, Dichtbij, Betrokken & Bevlogen
- * Algemene Subsidieverordening gemeente Deventer

Kern van de boodschap

De gemeente Deventer geeft de Stichting Erfgoed Lebuinuskerk vanaf 2023 een structurele bijdrage van € 50.000,- in het groot onderhoud van de kerk. Dat de stichting zich al jaren een goed rentmeester toont, blijkt uit de goede staat waarin de kerk verkeert. Er was daarbij niet alleen aandacht voor het gebouw maar ook voor het genereren van extra inkomsten. Bijvoorbeeld door de kerk voor evenementen te verhuren en open te stellen. De kerk werd daardoor ook steeds meer van alle Deventernaren. Ondanks die extra inkomsten blijft het grootschalig onderhoud een punt van zorg. Daarom draagt de gemeente juist hieraan bij.

Nadere toelichting

De Lebuinuskerk is het grootste monument van Deventer en een landelijk Top 100 monument. Het kerkgebouw is niet alleen van belang voor de kerkelijke gemeente maar ook voor de stad. Een Deventenaar is weer thuis als hij op de A1 de kerk boven de IJssel ziet opdoemen. Door de subsidie wil de gemeente bijdragen aan het langdurig behoud van de Lebuinuskerk, een moeilijk te exploiteren maar zeer beeldbepalend monument in Deventer. Op deze wijze helpen we de Stichting Lebuinuskerk, door middel van een relatief geringe bijdrage, ervoor te zorgen dat dit topmonument ook over tientallen of zelfs honderden jaren nog in alle glorie door de bevolking en bezoekers van Deventer kan worden gebruikt en bezocht.

In het coalitieakkoord Dichtbij, Betrokken & Bevlogen, bestuursakkoord 2022-2026

was al opgenomen dat "We onderzoeken of voor het behoud van grote monumentale en gezichtsbepalende panden extra geld of inzet nodig is, om blijvend gebruik te garanderen". Hiervoor zijn in de begroting ook middelen beschikbaar gesteld. Gelukkig draagt het Rijk middels de Subsidie Instandhouding Rijksmonumenten (SIM) ook bij aan dit groot onderhoud. Voor de periode 2024-2029 heeft de Lebuinuskerk een aanvraag ingediend om de Lebuinuskerk in goede staat te houden. De gemeentelijke bijdrage van € 50,000,- is in de eerste plaats bedoeld als cofinanciering voor deze SIM-aanvraag.

De Stichting zelf werkt ook hard aan nieuwe plannen om de eigen inkomsten verder te vergroten.

Aan het college van B&W
Gemeente Deventer

Betreft: verzoek structurele steun
De Lebuinuskerk: beeldbepalend, hartverwarmend

Deventer, 30 juni 2021

Geachte leden van het College,

De Lebuinuskerk is het waarmerk van Deventer. Het is het icoon van de stad. Wat zou Deventer zijn zonder de Lebuinus die boven de huizen uit torent? Het onderhoud van dit monument is een enorm kostbare aangelegenheid en vraagt historische en bouwkundige expertise.

We hebben in Deventer het grote geluk dat er zich een actieve gemeenschap voor het behoud van de Lebuinuskerk inzet. Deze zorgt voor verhuur en voorziet in kennis en knowhow om restauraties uit te voeren en subsidies te verwerven om het monument in stand te houden. Ondanks de professionalisering van de exploitatie en verwerving van subsidies, is het noodzakelijk een financiële bijdrage te vragen aan de gemeente Deventer. Zonder een structurele bijdrage van €50.000,- per jaar is het niet mogelijk om de huidige succesvolle rol en positie van de Lebuinus in de stad te kunnen blijven vervullen.

Deze brief is afkomstig van de Stichting Erfgoed Lebuinuskerk (SEL), de stichting die tot doel heeft inkomsten te genereren ten behoeve van het behoud en onderhoud van de Lebuinuskerk. De SEL draagt zorg voor het materiële onderhoud van het monument en werkt daarin samen met de Protestantse Gemeente Deventer die eigenaar is van de kerk.

De SEL zorgt er ook voor dat de kerk iedere dag van de week, m.u.v. zondag, open is als toeristische trekpleister, als huiskamer van de stad Deventer en ten behoeve van verhuur voor concerten en evenementen. De SEL kan deze rollen vervullen dankzij de hulp van vele vrijwilligers en enkele betaalde krachten zoals de koster(s). Denk bijvoorbeeld aan de rol die de Lebuinuskerk in en voor de stad speelt door evenementen als de kerstmarkt, Deventer op stelten, de boekenmarkt, de Smaak van Deventer. Maar ook tijdens concerten, de Lintjesregen, diploma-uitreikingen, torenbeklimmingen en onlangs als tellocatie voor de verkiezingen. Door verhuur op basis van de inzet van vrijwilligers worden inkomsten gegenereerd.

De gemeente Deventer heeft door deze wijze van zelforganisatie door de SEL en de actieve gemeenschap rond de Lebuinus geen omkijken naar de monumentale Lebuinuskerk. Ondanks de professionalisering in de afgelopen jaren en de middelen die de SEL weet te verwerven, worden toch nog onvoldoende inkomsten gegenereerd om de geformuleerde lange termijn doelstellingen te halen. Het gaat dan om reserveringen voor omvangrijke restauraties en renovaties. Het zal niemand verbazen dat er sinds de brand in Parijs extra maatregelen zijn genomen ten

aanzien van brandpreventie. Om die reden hebben we in het voorjaar van 2021 de 'zolder' van de Lebuinus laten 'stofzuigen' waarbij stof en materiaal van jaren is verwijderd. De kosten hiervoor bedroegen €60.000,-. Echter, de omzet van de SEL en de opbrengsten aan het eind van een boekjaar zijn niet toereikend om deze vormen van onderhoud te bekostigen.

Daarbij komt dat de kerkelijke gemeenschap onmogelijk de financiële zekerheid kan bieden voor groot onderhoud en restauratie in de vorm van een reservefonds. Vandaar dat wij nadat we in de afgelopen vijf jaren op basis van zelforganisatie onze verantwoordelijkheid genomen hebben en onze activiteiten geprofessionaliseerd hebben de tijd rijp achten om de gemeente om een structurele jaarlijkse bijdrage van €50.000,- te vragen. Met dit relatief geringe bedrag is het mogelijk om het huidige veelzijdige gebruik van het gebouw te continueren en ook op de langere termijn een goede conditie van het icoon van de stad te kunnen borgen. Zo kunnen we samen de toekomst van dit affectieve Deventer monument veilig stellen.

Vanzelfsprekend zijn wij bereid ons verzoek toe te lichten in een gesprek.

Namens het bestuur van de Stichting Erfgoed Lebuinuskerk,

Magrete van der Steeg
Marlies Honingh

Bijlagen:
Nadere onderbouwing (Beleidsdoelstellingen SEL en financiën)
Kostenopbouw onderhoud en restauratie Lebuinuscomplex
Notitie Lebuinuskerk en Stad kunnen niet zonder elkaar

Contactgegevens SEL:

Stichting Erfgoed Lebuinuskerk
Kleine Poot 7, 7411 PE Deventer
sel@lebuinuskerk

Voorzitter: M. van der Steeg (06-47321328)

Aan het College van B&W van de gemeente Deventer

Betreft: aanvulling op verzoek structurele steun
De Lebuinuskerk: beeldbepalend, hartverwarmend

Deventer, 15 maart 2022

Geachte leden van het College van Burgemeester en Wethouders,

Bij brief van 30 juni 2021 heeft het bestuur van de Stichting Erfgoed Lebuinuskerk (SEL) uw college verzocht om structureel bij te dragen aan de kosten van onderhoud van het monument de Lebuinuskerk. Er is een jaarlijks bedrag van 50.000 euro verzocht aan de gemeente Deventer. Nader overleg tussen de gemeente en de SEL heeft geleid tot deze aanvulling op de eerdere brief, waarin de berekening van het door ons verzochte bedrag wordt verduidelijkt. Verder is er in het overleg gesproken over het meest gepaste model van financiering.

Achtergrond

Het onderhoud van de Lebuinuskerk kost grofweg 100.000 euro per jaar. Dit wordt uitgegeven aan concreet onderhoud. Elke vijf jaar is er een half miljoen euro nodig om het monument in optimale stand van onderhoud te houden. Er wordt hierbij niet gespaard voor grote restauratiewerkzaamheden in de toekomst, zoals het vervangen van de kap. Daar zal te zijner tijd naar verwachting een miljoen euro mee gemoeid zijn.

Tien jaar geleden is er voor het eerst aanspraak gemaakt op de BRIM en SIM-subsidieregelingen. Daarvóór waren andere regelingen van kracht. Tijdens de BRIM is er groot onderhoud gepleegd, zoals het herleggen en restaureren van de zerkenvloer. Daartoe was een inventarisatie van het achterstallige onderhoud gemaakt en is er een prioritering gemaakt. In die tijd werd 60 procent van de uitgaven bekostigd uit subsidie. De overige gelden, 40 procent van het totaalbedrag, kwamen uit eigen middelen van de PGD.

De staat van het gebouw is momenteel acceptabel tot goed, maar een monument als de Lebuinuskerk vergt doorlopend kostbaar onderhoud. De middelen die er uit subsidie beschikbaar zijn kunnen niet alle benodigde onderhoudskosten dekken. Achterstand in het onderhoud moet worden voorkomen, omdat de kosten exponentieel groter worden door tijdverloop. De mogelijkheden om onderhoud te plegen, is afhankelijk van de subsidiemogelijkheden. Zonder subsidie is het onmogelijk om het noodzakelijke onderhoud te plegen. De beschikbare middelen zijn niet toereikend. Ook met

gebruikmaking van de SIM is het niet mogelijk al het benodigde onderhoud te verrichten. Er is altijd enig achterstallig onderhoud. Dit onderhoud zal dan in een volgend SIM periode moeten plaats vinden. Wanneer er geen subsidie zou worden toegekend moeten de werkzaamheden worden getemporeerd.

Voorstel tot financieringsmodel

De moeilijkheid bij het voorstel voor een financieringsmodel is dat het onmogelijk is om precies te voorspellen welk onderhoud in de toekomst nodig is. Het onderstaande financieringsmodel lijkt het meest passend.

De SEL verzoekt een vastgesteld bedrag voor een vastgestelde periode en sluit daarmee aan op de subsidieregeling. De Lebuinuskkerk maakt gebruik van de SIM-regeling met een subsidiecycle van zes jaren. De SIM-subsidie wordt verstrekt op voorwaarde dat een gelijk bedrag als het subsidiebedrag uit eigen middelen komt. Het voorstel van de SEL is om het financieringsmodel te laten aansluiten bij de opzet van de SIM-subsidie. De SEL verzoekt de gemeente Deventer om een bijdrage te leveren die een aanvraag van de SIM-subsidie mogelijk maakt.

De aanvraag bij de gemeente zal lopen vanaf 2022 t/m 2023 voor de huidige SIM en voor de aankomende SIM-periode van 2024 t/m 2029. Dit belooft in totaal acht jaren. Dus de twee jaren resterend van de 'oude' SIM-cyclus en de zes jaren van de aankomende SIM-cyclus.

Ter onderbouwing van de SIM-aanvraag wordt een nulmeting verricht. De huidige SIM loopt tot 2023, maar de eigen bijdrage van de SEL is gebruikt. De nieuwe aanvraag voor SIM-subsidie wordt gedaan in het voorjaar van 2023. Een jaar van tevoren vindt er een schouw plaats. Voor de aanvraag bij de gemeente Deventer is het nodig dat de nieuwe nulmeting voor de volgende SIM in mei-juni 2022 klaar is. Deze gaat vergezeld van een begroting.

Als er verder nood is, zal de Lebuinuskkerk voor specifieke projecten daarnaast een beroep doen op de gemeente. Dit vereist vanzelfsprekend aparte motivering.

Het SEL-bestuur zal voor het verdere verloop van het proces van de aanvraag contact houden met de gemeente. Voor vragen en opmerkingen zijn wij vanzelfsprekend bereikbaar.

Met vriendelijke groet,

Namens het bestuur van de Stichting Erfgoed Lebuinuskkerk,

Magrete van der Steeg